

Ján Golian sa narodil 26. januára 1906 v Dombóvári vo vtedajšom Uhorsku. Absolvoval ľudovú školu v Bojnej a vyššiu priemyselnú školu v Bratislave. V roku 1927 ukončil Vojenskú akadémiu v Hraniciach ako poručík delostrelectva. Do roku 1938 ukončil aj dva ročníky Vyššej válečnej školy v Prahe, pričom tretí ročník už neabsolvoval. Bol pridelený k 10. divízii, kde od 2. 10. 1938 vykonával funkciu prednostu 2. oddelenia štábu divízie v Krupine.

Po vzniku Slovenského štátu bol ako kapitán pridelený na veliteľstvo 1. divízie v Trenčíne. V júli 1940 ho povýšili na mjr. gšt. a od októbra 1940 vyučoval na leteckej škole v Trenčíne ako mimoriadny profesor.

Po vstupe Slovenska do vojny proti Sovietskemu zväzu sa stal prednostom operačného oddelenia štábu 1. divízie v poli, neskôr prednostom materiálového oddelenia Rýchlej divízie. Po návrate z východného frontu pôsobil v prvej polovici roku 1942 ako náčelník štábu veliteľstva divíznej oblasti 1. 1. januára 1943 ho povýšili do hodnosti podplukovník gšt. Už pred rokom 1943 sa počas pôsobenia v Trenčíne začal zapájať do odbojárskych aktivít. Pomáhal pri tranzite utečencov z Protektorátu a podával informácie pre čs. exilové orgány v Londýne.

Začiatkom roku 1944 bol menovaný za náčelníka štábu Veliteľstva pozemného vojska v B. Bystrici. Tam nadviazal tesnejšie styky s protifašisticky orientovanými dôstojníkmi akými boli M. Ferjenčík, M. Vesel. a J. Nosko.

23. marca 1944 ho prezident E. Beneš menoval za vedúceho príprav ozbrojeného vystúpenia na území Slovenska. J. Golian prijal velenie Vojenského ústredia. Jeho spolupracovníkmi sa stali mjr. gšt. J. Nosko, pplk. M. Ferjenčík a ďalší. S nimi vypracoval plán vojenského vystúpenia slovenskej armády, pričom zohľadňoval potrebu koordinácie plánovaného povstania s postupom Červenej armády a domácich partizánskych skupín. Smerom k partizánom trval na obmedzení ich aktivít, aby nevyvolali predčasné odvetné opatrenia zo strany nacistického Nemecka a prípadný vojenský zásah na Slovensku. Partizánsku aktivitu sa však utlmiť nepodarilo a to bolo jednou z dôležitých príčin nemeckého zásahu.

29. 8. 1944 vyhlásil Golian heslo na zahájenie ozbrojeného povstania., žiaľ po nemeckom zásahu v nepriaznivejšom variante. Velitelia na východnom Slovensku zlyhali a niektoré posádky na západnom Slovensku sa k povstaniu nepridali.

Ján Golian, ktorého 29. 8. 1944 londýnske velenie povýšilo na brigádneho generála, aj napriek nepriaznivému vývoju niekoľko ráz osobne navštívil bojiská. 7. 10. 1944 odovzdal velenie nad povstaleckou armádou div. gen. R. Viestovi. Po vydaní rozkazu o prechode armády na partizánsky spôsob boja ustupoval s ďalšími členmi velenia smerom na Poľanu a 3. 11. 1944 padol do nemeckého zajatia. Po výsluchoch v Bratislave a Berlíne bol odvečený do koncentračného tábora vo Flossenburgu. Miesto ani čas jeho smrti nie sú dodnes známe.

Ján Golian bol v roku 1969 povýšený do hodnosti generálplukovník in memoriam.

Literatúra:

Vojenské osobnosti československého odboja 1939-1945, Ministerstvo obrany ČR – Avis, Praha 2005